

(Време, 22.01.2009)

Наставак агоније

Да резимирамо. Ако је расписивање председничких избора било „акт велеиздаје“, зашто су се на тим изборима појавили – и зашто нису бар покушали да их спрече? Ако су Тадића сумњичили за издају националних интереса и мек став поводом Косова – зашто се са њим до последњег даха преговарало о подршци? А ако жути ђаво није био баш толико црн – зашто га нису подржали?

И слепцу је било јасно да Тадићу та подршка, заправо, није ни била потребна – баш као ни Јовановићева – важно му је било само да Коштуница и Илић не подрже директно његовог противкандидата и, пре свега, да му не сруше владу на чијој је политичкој, економској и медијској логистици је била постављена његова кандидатура. Тако су, свесно или несвесно, Коштуница и Илић Тадићу поклонили све што му је требало, плус прилику за онај надахнути, лидерски и мушки шлагворт у самој завршници кампање („Нека ме нико не уцењује... Нека ми нико не говори шта морам да радим“).

Агонија се, међутим, наставила и после председничких избора. Привремено узбуркане националне страсти након проглашења независности брзо су прешле у антиклимакс и резигнацију. Коштуница ту енергију није умео ни довољно да разбукта, нити да довољно искористи. С друге стране, са оснаженим и обновљеним мандатом, након што је прегурао фебруар и велики косовски митинг, Тадић више није био превише заинтересован за опстанак владе, мада није журио ни са њеним рушењем. Коштуница је могао још неко време остати као фикус, повремено прегласаван и понижаван, али је то чак и за њега било превише самоубилачки.

Да оде са радикалима није опет хтео или смео – шта је било у питању сад више није ни важно – и тако се као једина опција појавило „враћање мандата народу“ и расписивање

парламентарних избора. Па чак и у том тренутку било је простора за неку офанзиву – привремена реконструкција владе, смена Млађана Динкића и понеког од демократских министара, било шта што би демонстрирало политичку одлучност и вољу да се бори – али се стиче утисак као да се Коштуница напросто већ био предао. Потом је дошла млака кампања, а са друге стране ДС-ов медијско-пропагандни ураган, запечаћен потписивањем ССП-а и „Фијатом у Крагујевцу“.

Остала је књига

Не васкрсне ли политички и трећи пут, Коштуница ће у српску историју остати записан као неко ко је, разуме се, не сам – победио Милошевића – и изгубио све остало. Изгубио је од Ђинђића, изгубио од Ђукановића, изгубио од Тадића, изгубио од Тачија, од Солане и Мантера... Као да је све чега се дотакао и за шта се борио на крају пропало, или било осуђено на пропаст. Срби, додуше, вероватно из историјско-менталитетских разлога, а за разлику од неких других народа, не гаје култ победника, већ, напротив, саучествују са губитницима, радо се идентификују са њима и постхумно их величају. Зато, на пример, више памте Кнеза Лазара него Бранковиће, и више цене Карађорђа од Милоша Обреновића. Али за такву врсту историјске амнестије потребно је време – и трагична жртва. А ово Коштуничино „враћање мандата“ је, бојим се, ипак мање наликовало на жртву, а више на дизање руку и бекство од одговорности.

Читава Коштуничина стратегија – под условом да је ту уопште било неке стратегије – углавном се сводила на одлагање, оклевање и чекање на повољне околности. У најбољем случају, као Дража Михајловић који чека савезничко искрцавање на Балкану, повремено мало преговара и колаборира са онима који му раде о глави, чува снаге и припрема се за коначни обрачун који никада неће дочекати. А у стварности, још и много горе од тога, јер, када се реално погледа, генерал Михајловић и његов покрет, с обзиром на општу међународну констелацију, и нису имали неке веће шансе – што се за Коштуницу и ДСС ипак не може рећи. Они су све своје прилике сами, темељно, лепо и уредно прокоцкали.

У по њега најповољнијој интерпретацији, могло би се рећи да је Коштуница своју политичку каријеру и будућност своје странке подредио интересу државе. А државу подредио борби за Косово – које, опет, чисто политичким средствима за која се определио и која су му стајала на располагању напросто није могао одбранити. Зато је, када се подвуче црта, не рачунајући гомилу оштро интонираних саопштења, као епилог његове владавине остала једна уставна преамбула и једна солидна књига. Што је, треба рећи, одличан биланс за правника и интелектуалца – али прилично мало за

националног лидера и државника.

Себи у прилог, Коштуница и његово окружење увек ће моћи рећи да су, за разлику од других, они барем покушали да штите националне интересе и да се, макар на примеру Косова, супротставе НАТО-у и америчкој империјалној политици. Али проблем је што то исто – и још уверљивије – сваки прави СПС-овац, уколико такви још постоје, може да каже за Милошевића. Оног истог Милошевића којег је Коштуница са својим – и америчким – савезницима из ДОС-а успешно (с)рушио двехиљадите. А још је већи проблем то што Коштуница, после четири године своје власти, чак ни већину сопствених сународника није успео убедити да је његова, заправо, да је било каква борба за Косово и Србију уопште могућа, потребна и оправдана.

Дилеме, противречности и апсурди

Након свега, над Коштуницом и ДСС-ом остаје да лебди једна тешка дилема, односно питање на које за њих нема доброг одговора. Или је политика коју су водили била страшно лоша – или је, пак, овај народ тако безнадежно лош, глуп, покварен и „издајнички“, па ту, иначе, добру политику није препознао и подржао? Трећа опција – политика је била добра, а народ није покварен, него само обманут и медијски изманипулисан – представља само привидни излаз из ове неугодне апорије, а заправо се опет своди на прву тезу. Јер, ко је крив за то што су – ако су – грађани изманипулисани? Ко није умео или се није трудио да им објасни? Ко је четири године био на власти и ко је допустио медијску концентрацију и окупацију?

Коштуница се понашао, расписивао изборе и са власти одлазио као да је политичар у једној нормалној ("досадној") демократској земљи. Али је, с друге стране, његова политика и реторика, нарочито последњих година, одговарала опису опседнуте, угрожене и полуокупиране земље и народа који се бори за своју територију и голи опстанак. И то је, рекао бих, суштинска, најдубља и, заправо, неопростива противречност политике коју су Коштуница и ДСС водили последњих година, и из које су онда произашле све остале нелогичности и проблеми те политике.

Није чак сада пресудно ни то која је од ове две слике реалистичнија и тачнија. Обе су највероватније мало претеране, али је јасно да је, по мом виђењу, истини далеко ближе ова друга ("опседнута земља"). Поента је да су те две слике неспојиве, и да свака од њих има своју логику и своја правила, и да се не можете у једном тренутку понашати по

Кратак преглед распадања (II): Свођење историјског рачуна

Пише: Ђорђе Вукадиновић
субота, 24 јануар 2009 19:41

принципима једне, а у следећем, друге реалности. С једне стране, комотно као да сте у Швајцарској, а са друге, драматично и патетично као да смо на Газиместану 1389. Једна од те две слике је дефинитивно погрешна, а Коштуница као да се никада није определио између њих и зато се о обе огрешио, односно, изневерио присталице и једне и друге визије српске стварности.

Ако је српска генерална спољнополитичка оријентација после петог октобра била исправна, ако сте се поносили позитивном "Студијом о изводљивости" и пријемом у "Партнерство за мир", ако сте имали онакве министре одбране и спољних послова, ако су Хавијер Солана и остали челници западних земаља (са изузетком САД) "наши европски пријатељи" са којима само треба да "разјаснимо" шта то они подразумевају под Србијом приликом потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању и ако до Еулекса и до Ђелићевог потписивања ССП-а није било озбиљних разлика између ДСС-а и ДС-а (и Г17 Плус!?) у кључним политичким питањима – онда заиста нема, тј. није имало смисла зимус стварати атмосферу ванредног стања. Али, ако је Србија заиста егзистенцијално угрожена, ако позивате у "косовски бој", говорите о "издаји" и "јудама", онда нема играња са демократијом и "враћања мандата народу". И онда не сме бити политичке гадљивости и увређеног купљења својих политичких крпица.

Но, ипак, највећи, и готово трагикомичан парадокс везан за Коштуничину политичку судбину састоји се у следећем. Изгледа да је једини начин да се да глобално позитивна оцена његовог политичког лика и дела јесте да се третира као по мало конзервативна, али неопходна и драгоценна ("прелазна") транзициона фигура постмилошевићевске Србије, отприлике нешто као Адолфо Суарез у Шпанији после Франка, генерал Јанеш у Португалији после Салазара, или Константин Караманлис у Грчкој након пуковничке диктатуре. Дакле, као неко ко је омогућио релативно мирну „транзицију из ауторитарног у демократски поредак“, повремено мало кочио и разводњавао реформе, једно време акумулирао протестне гласове и енергију, и чак, ту и тамо, побуђивао реваншистичке наде. Али у суштини, заправо, спречавао повратак „старог режима“, све док „реформске снаге“ нису довољно ојачале и док им он сам није постао непотребан.

Другим речима, можда је Војислав Коштуница, заправо, непрепознати јунак „Друге Србије“, која га је све време критиковала и готово патолошки мрзела – и која му ту заслугу никада неће признати? А ни он се, сасвим сигурно, за то признање неће много отимати.